

PÜSPÖKI VIZSGÁLAT.

Unitárius egyh. életünk legfontosabb intézményeinek egyike a püspöki egyh. vizsgálat. Talán korszerűbbnek tetszenék, látogatásnak nevezni; de ez a ceremonialis részt fejezi ki, s nem adja azt a fogalmat, mit az unitárius püspök egyházlátogatáskor szokott gyakorolni; maradjunk tehát a latin szónak ősbibb használata mellett. Negyven éve, hogy az unitárius egyházkörnyékekbe részint a politikai élet bizonytalansága, részint egyházi életünk lazább állapota miatt rendszeres püspöki egyházvizsgálat nem tartatható. A politikai élet jobbrafordultával biztosabb állapot jött létre egyházunkban is, s mind inkább felszínre került egyházközségeink híveiben is az ohaj, hogy főpásztorát láthassa, vele érintkezessék, hogy vallás-erkölcsi érzelme tápanyagot nyerjen s biztatást ama hitélet tekintetében, mely mégis soha egészen, soha végkép ki nem alhatik.

Említve volt a „K. Magvető“ julius-augustusi füzetében, hogy unitárius püspök főtisztelendő Ferencz József ur ezen évre Aranyos-Torda egyházkörnyékét tűzte ki püspöki vizsgálatul, — s midőn június havában Toroczkó-Szent-György s Jára egyházközségeket látogatta meg, most továbbfolytatandó az egyházvizsgálatot, october 7-én szállott ki a bágyoni unitárius ekklézsiába. Megható volt, midőn az öregség, s betegségtől levert környéki esperes, Koronka Antal e környék papjait kiszállása alkalmával bemutatta, s bocsánatot kért, hogy körutjában nem kísérheti. Ez alkalommal főtisztelendő püspök ur a bágyoni, kövendí, rákosi, csegezi, várfalvi, szinfalvi, szent-mihályfalvi ekklézsiákat látogatta meg. Ker. felügyelő gondnokok: Szigethi Cs. Sándor és Csegezy Mihály mindenütt részt vettek és segítségül voltak az egyház-vizsgálatban, a környék részéről pedig környéki jegyző, Csegezy László, és köri közügy-igazgató, Létai Domokos kísérték.

A lapok annak idejében közölték részletesen a szívélyes fogadásnak ceremonialitásait, mellőzhetem azért a püspöki vizsgálatnak ezen accidentiáját. Annyit azonban meg kell említenem, hogy bár a legszorgosabb munkaidő volt, mégis a népnek nagy sokasága örömmel hagyta félbe mezei munkáját, lelkesedésének adott kifejezést mindenütt, egyik egyházközség a másikat törekedett felülmulni az ünnepélyességben: zöld galyakból alkotott virágkoszorúkkal ékített díszkapuk alatt várta, messze eleibe küldvén lobogókkal ékes banderiumot, s bár őszi volt az idő, mintha a természet csak e végre kimélte volna meg a gyenge virágokat, koszorúkkal, bokrétákkal volt ékítve, behintve, főpásztorunk útja s a templomok, a hová harangzugások és taraczk-durrogások közt kísérte a nagy számú népesség, hogy láthassa főpásztorát és hallhassa beszédét.

Nem fárasztom a t. olvasót az egyes ekklezsiákban megtartatni szokott püspöki vizsgálatok sorrendjében felmerült és elintéztett ügyek részleteivel, hanem azt meg kell említenem, hogy az mindennütt isteni tisztelettel vette kezdetét, s isteni tisztelet végeztével főtisztelendő püspök ur mindenik ekklezsiában a szószékből beszédet intézett a gyülekezethez. És ez egyik kimagasló része volt a püspöki vizsgálatnak. Áhitattal csüngött a mindenik ekklezsiában zsufolásig megtelt templomi gyülekezet tagjainak szeme, figyelme püspök uron, kinek beszéde, mint sirászi balzsamcseppek hullottak a népség szívére, midőn Isten-szeretetre, vallás-erkölcsös életre és hitbuzgóságra serkentette. Bár igen érdekes, de nehéz volna elbeszélni, bár kivonatilag mindazt, a mit beszédeiből hallottunk, melyek maradandó kincs s drága gyöngyszemekként fognak élni, a buzgó gyülekezet egyes tagjainak szívében. Megható volt különösen, midőn a családokra az egyetértés és szeretet — az élet terhei alatt, az Istenben való bizalom áldását s a mindeneket intéző Isten gondviselését kérte

Ezek után a köztanácskozás vette kezdetét, az ekklezsia férfi tagjai s különösen presbyteriuma részvételével. A tanácskozás kiváló tárgyát tette az iskolák és tanítás ügye. Az oktatás ügy átalakulása korszakában nem csoda, ha találkozott ekklezsia, a hol különben községi iskola levén, némelyek a felekezeti iskola visszaállítását kérték. Főtisztelendő püspök ur meggyőzőleg fejtette ki, hogy a községi iskola a vallásosságot nem csökkenti, hogy szerény ekklezsiáink a korszerű iskoláztatást mindkét nemű tankötelesekre nézve alig bírná meg, s ha érdeklődés van a tanulás iránt, az általános művelődésre csak jótékony lehet a községi vagy állami iskola. Irányt és utasítást adott, hogy a hol a mesterek községi iskolánál nem alkalmaztattak, az ismétlők tanítása, a vallás és vallásos ének oktatása által tegyék magokat hasznossá és szükségesé. stb.

Másik fontos tárgya volt a püspöki vizsgálatnak a vallás erkölcsi állapot, s felmerült a tanácskozások rendjén, hogy azon kórtünet, mely nagy világvárosokban szokásba van, mint fattyukinövés, az egyszerűbb falusi élet rétegeibe is elhatott szórványosan, t. i. az ugynevezett vadházasság. A megvizsgált egyházközségek közül csak egyben jelentkezik az eset nagyobb számban. S ha valami megnyugtathat e tekintetben az, hogy az nincs valamely felekezethez kötve — általános e kórtünet. — Ma már mindenki tudja, hogy polgári életünk átalakulása korszakában a rohamos haladás által a nagy, s európai eszméknek mesterséges érlelése önként vont a maga után a rosszat, idő előtt. Ez azonban a nép vallásosságát nem csökkenti*) valamint nem csökkenti az, hogy e nép mint székely kis birtokos a legszorgalmasabb földművesek közzé tartozván, nyári

*) Mindamellett is, hogy nem csökkenti, nemde mégis csak úgy kellene lenni, hogy a nép vallásossága erkölcsön is meglássék és hogy vallásosságát a templom rendes látogatása által is kimutassa, mert bizonyára a hetedik nap megszentelése még egy népre se hozott szegénységet. Szerk.

hónapokban ritkán látogatja a templomot, de bármily messze távol legyen határán, midőn meghallja az ismeretes harangszót leveszi iz-zadt homlokáról kalapját, s kapa nyelére támaszkodva, egy sohajtást bocsát az egek urához.

Főtisztelendő püspök ur mindezek mellett is szívökre kötötte a vallásos életet, s atyaiilag figyelmeztette a szülőket, hogy ha bár gazdagságot nem is, de szennytelen nevet hagyjanak gyermeköknek, s ne tegyék ki azok sorsát a törvényes osztálykori testvéri versengés és gyűlöletnek.

Továbbá megvizsgálta főtisztelendő püspök ur az anyakönyveket, s utasítást adott azok vezetésére, hogy az által az államnak is szolgálni lehessen, meghagyta, — hogy a hol még nincs — a lelkészek hivatalos jegyzőkönyvet vezessenek, s a rendeléses jegyzőkönyvbe vezessék be a koronkint egyházi uton jövő azon rendeleteket, melyek által a reájok vonatkozó törvények és eljárás tudásának színvonalára emelkedhetnek. Megtekintette az épületeket, azok felszereléseit s a cultushoz szükséges készleteket, s leltárt vétetett fel rólok, szintén a belső emberek jövedelmeit, számba vette a lelkek számát, a tanköteleseket s a kik oktatásban részesültek. Végül szoros vizsgálatot tartott az egyházi szertartásra, a cultus előmozdítására czélzó szerény vagyont, a létező kötleveleket s tőkepenzек mikénti elhelyezését, használatát illetőleg, s ezekre mint mindenekre nézve bölcs és irányadó határozatokat igtattatott jegyzőkönyvbe.

E püspöki vizsgálat nyolcz napig tartott a nyolcz ekklezsiában; 24 óra jutott tehát egyre, de e 24 órának minden percét főtisztelendő püspök ur az egyházközség közügyének szentelte. Valóban főtisztelendő püspök urnak e környékben való körutja áldást-hozó volt. Mi nem tudjuk minő képet visz magával rólunk s minő fogalommal távozik körülünköl; de azt tudjuk, hogy a kép, melyet e környék lakószai, egyes ekklesiák és hivei szívében hagyott, maradandó és kedves emlékü leszen. Ha a gyermekeknek nevelője az iskola; felnött embereknek iskolája a templom, — s ha egy lelkes tanító ujjainak nyomai meglátszanak a felnött embereken: főpásztorunknak látogatása, hiveivel való közvetlen érintkezése, szavai, melyekkel hazaszeretetre, szorgalom és munkásságra, törvények iránti tiszteletre, loyálisra, vallásos buzgóságra, erkölcsös életre serkentett, buzdított, s oly ékes, oly megnyerő modorban, minő püspök urnak tulajdona s mindez egyházi életünkben az első dignitástól: az egyház főpásztorától, megvagyok győződve, hogy ez többet tesz, sokkal többet, mint a legrészletesebb polg. törvények vagy közigazgatás bűn, vétek s hiba elleni megtorlásai; — mert ez megelőzte, hogy azok el ne követtessenek, hogy a törvény általi megtorlásra szükség ne legyen.

Adjá az ég, hogy midőn talán 10—12 év mulva ismét szerencséje lehet ez egyházközségeknek főpásztorához, akkor főtisztelendő püspök ur az egyház barázdáiba most elhintett magnak szép és jó gyümölcsét láthassa.